

економічність, доцільність та інформаційні потреби менеджменту при створенні комплексної моделі оцінки рівня економічної безпеки, яка може складатись з експрес-аналізу (для поточної діагностики) та фундаментального фінансового аналізу (для підсумкової діагностики на кінець звітного року).

Література

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
2. Дерій В. А., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. № 1. С. 197-208.
3. Минчинська І. В. Діагностика кризового стану підприємств в організаційно-правовому механізмі банкрутства. Економічний аналіз. 2012. Вип. 11. Ч. 1. С. 175-182.
4. Панасюк В. М., Москалюк Н.Б., Мельничук І.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: навч. посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 264 с.
5. Кодекс України з процедур банкрутства URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.

УДК 657:658.2(477)

Мороз Ю.Ю.,
д.е.н., професор,
зав. кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Цаль-Цалко Ю.С.,
д.е.н., професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет

ОБЛІКОВА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА ЯК СУКУПНІСТЬ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ТА ІНІЦІАТИВНИХ ВИДІВ ОБЛІКУ

Самодостатній розвиток будь-якого суб'єкта господарювання здійснюється за допомогою відповідної системи управління з використанням інформаційних ресурсів створених на основі фактів господарського життя різними видами обліку. З метою прийняття управлінських рішень та розподілу створеної доданої вартості для загальнодержавних і територіальних потреб користувачами продукту облікової системи суб'єктів господарювання є їх власники, виконавчі органи управління та трудовий колектив, загальнодержавні та територіальні установи влади, інвестори, покупці та постачальники.

Облікова система формується з переліку окремих видів обліку, які потребують їхнього однозначного трактування, встановлення чітких меж між ними та визначення змісту кожного із них. У працях вітчизняних та зарубіжних

вчених-економістів це питання неодноразово піднімалось, однак і досі невизначено чіткого переліку окремих самодостатніх видів обліку з метою їх практичного застосування для потреб господарської діяльності. Як приклад, якщо більшість вчених і практиків виділяють 3-5 видів обліку, то Дерій В.А. досліджуючи це питання обґрунтував 41 класифікаційну ознаку, які безпосередньо пов'язані з поділом обліку на відповідні сегменти [1]. При цьому залишилися без чіткої відповіді питання, це види чи сегменти обліку і яка структура облікової системи.

За визначенням поняття облікової системи в зарубіжній англійській економічній літературі, то вона складається з персоналу, процедур, прийомів і записів, які використовують для викладу облікової інформації і передачі її до осіб, що приймають рішення [2, с. 241]. Щодо тлумачення поняття «вид», то це різновид в явищі, підрозділ що об'єднує ряд предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загальнішого вищого розділу [3, с. 381]. Виходячи з цих визначень складовою облікової системи можуть бути тільки окремі види обліку, а не їх сегменти. Поняття сегмент у його значення «відрізок, смуга» чогось цілого, самодостатнього можна використовувати лише по відношенню до складових окремих видів обліку.

Всі види обліку, які використовує суб'єкт господарювання через облікову систему тісно взаємопов'язані. Кожен вид обліку застосовуючи особливі методи відображення та дослідження господарської діяльності і її контролю доповнює один одного.

Використання сучасних комп'ютеризованих систем обробки інформації розширює можливості всіх видів обліку на основі їх спільного предмету, яким є ресурси і здійсненні господарські операції. Введенні в комп'ютеризовані облікові програми господарські операції можуть багаторазово використовуватися всіма видами обліку в єдиній обліковій системі та створювати різноманітні інформаційні продукти для здійснення управління.

Облікова система суб'єкта господарювання формується на обов'язкових та ініціативних видах обліку. До обов'язкових видів обліку, що визначені на законодавчому рівні належать бухгалтерський, податковий і статистичний. Управлінський облік формується на підприємстві за ініціативою власників.

Бухгалтерський облік господарюючого суб'єкта забезпечується двома самостійними його частинами: теорією бухгалтерського обліку і бухгалтерським фінансовим обліком. Теорія бухгалтерського обліку розглядає основоположні принципи бухгалтерського обліку і облікові категорії адекватні сучасному рівню економіки та управління суб'єктами господарювання. Словник Webster's дає більш чітке тлумачення теорії бухгалтерського обліку, як сукупності гіпотетичних, концептуальних і прагматичних принципів, що формують загальну основу природи обліку [4]. Бухгалтерський фінансовий облік – це процес відображення фактів господарського життя пов'язаних з функціонуванням суб'єкта господарювання з метою оприлюднення інформації про його результати діяльності та фінансовий стан відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку.

Податковий облік – це процес узагальнення господарських операцій для визначення об'єктів оподаткування, податкових платежів та здійснення розрахунків з бюджетом. Він може бути представлений двома видами інформаційних продуктів пов'язаних з обліком об'єктів оподаткування та обліком податкових платежів.

Податковий облік повинен забезпечувати систему реєстрації господарських операцій і відображення інформації про податкові зобов'язання господарюючого суб'єкта з використанням правил одного з чотирьох можливих підходів до його організації.

1. Фінансовий податковий облік – показники податкового обліку формуються виключно із даних рахунків бухгалтерського обліку.

2. Змішаний податковий облік – показники податкового обліку формують на основі даних рахунків бухгалтерського обліку, але з використанням певних їх перерахунків за податковими правилами для цілей оподаткування.

3. Абсолютний податковий облік – показники податкового обліку формуються без участі фінансового обліку.

4. Комбінований податковий облік – показники податкового обліку для частини податків формуються з фінансового обліку, а для інших видів – без участі інформаційних ресурсів рахунків бухгалтерського обліку.

Статистичний облік є комплексом спеціальних процедур збирання даних про діяльність підприємства з використанням інформаційних ресурсів рахунків бухгалтерського обліку, фактів оперативного обліку, організованих спостережень та реєстрів. При цьому в структурі статистичного обліку на підприємстві можна виділити формування інформаційних ресурсів щодо фактів господарського життя та соціальних явищ і процесів.

Однією із найважливіших проблем функціонування підприємства в ринкових умовах є налагодження системного оперативного управління за наявними ресурсами, витратами, доходами, фінансовими результатами та інвестиційно-інноваційними операціями як основного засобу досягнення належної самодостатності. Вирішенню цієї проблеми має сприяти управлінський облік ініційований власником як невід'ємна частина облікової системи підприємства. В законодавчому трактуванні внутрішньогосподарський (управлінський) облік виділяється окремо за межами бухгалтерського обліку як система збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [5]. Для орієнтації управлінського процесу на досягнення цілей підприємства, забезпечення управлінського апарату оперативною, достовірною та максимально повною за фактичними і прогнозними значеннями показників, інтегрованою інформацією для прийняття раціональних рішень необхідно створити підсистеми технологічного (виробничого) та оперативного обліку.

Інформаційний продукт облікової системи та окремих видів обліку підприємства повинен бути ідентифікований з суб'єктами системи управління, що забезпечують самодостатній розвиток господарюючого суб'єкта.

Література

1. Дерій, В. А. Види обліку і відображення в них витрат та доходів підприємств. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2011. № 1(13). С. 107-111.
2. Meigs, Jan R. Williams, Susan F. Haka Financial Accounting / Meigs, Jan R. Williams, Susan F. Haka – New York: McGraw-Hill Education, 2000. 864 p
3. Словник української мови : [в 11 т.]. Т. 1 : А-В / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; ред.: І. С. Назарова [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970. 799 с.
4. Webster's Third New International Dictionary, Unabridged (Springfield, Mass.: G.& C. Merriam, 1961), p. 2371.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#top>
6. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Цегельник Н. І. Управлінський облік: підручн. Житомир: ПП "Рута", 2015. 632 с.

УДК 657.37

Озеран А. В.,

д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку
та консалтингу, директор Інституту обліку,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет ім. Вадима Гетьмана»,

Озеран В.О.,

к.е.н., професор, заслужений професор,
Львівський торговельно-економічний університет,
генеральний директор ТОВ «Аудиторська фірма «УкрЗахідАудит»,

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сьогодні вже можна стверджувати, що цифрові технології є основними двигунами прогресу, адже щодня на міжнародному валютному ринку укладають багатомільярдні доларові угоди з використанням сучасних комунікаційних технологій, включаючи Інтернет. Завдяки всесвітній мережі індивідуальні та професійні інвестори можуть бути максимально наближені до компанії, навіть якщо вони знаходяться на іншому кінці земної кулі. Відповідно, інвестори стають вимогливішими до транспарентності (доступності, прозорості, зрозумілості, порівнянності та швидкості фінансової інформації) про компанію, яка їх цікавить.

Вітчизняні фахівці констатують: безумовним досягненням системи розкриття інформації в Україні є те, що від початку вона була орієнтована на